

rávají. V tomto případě se nejednalo přímo o železnou rudu, protože hlavním zjištěným minerálem byl Mg-kalcit s obsahem 82 % v hornině. Dále byl analyzován křemen, pyrit, slídy, kaolinit, živce a organická hmota. Tyto pelokarbonáty však byly doprovázeny rudními polohami, ve kterých byla zachována zřetelná vrstevnatost. Obsah rudních minerálů pyritu, markazitu a melanteritu činil mezi 60 až 67 %. Dále byl zjištěn křemen, slídy, živce, glaukonit a kaolinit.

1.4.7 Pramenné vápence a sintry

Jedná se o nejmladší, současnou tvorbu minerálů a hornin, s poměrně rychlým nárůstem sedimentu – až v milimetrech za rok. Základním vysráženým minerálem je kalcit.

Drobná kupa pramenných vápenců (pěnovců) o výšce asi 50 cm a velikosti kolem 1 metru je vytvořena v prostoru mohutného suťového pole, porušeného svahovými pohyby, u samoty **Damašek** na katastru obce **Hošťálková**. Rozsáhlé svahově porušené území má ve skalním podkladu *ráztocké vrstvy soláňského souvrství svrchnokřídového stáří*.

Další lokalita se nachází v horní části protékané strže JV lesní školky, v hájenky **Obora** na katastru obce **Liptál**. Na pravém příkrém svahu až 5 m hluboké strže se vysrážela na pramenném vývěru pěnovcová kupa. Výška kupy je 50 cm, průměr 2,5 m. Ve vápencové hmotě jsou patrné listy a větvičky. V širším okolí lokality se často vyskytují vysrážené vápnité sloučeniny ve formě povlaků na kamenech, větvích, vznikají i drobné vrstvičky fluviačních vápenců, což je podmíněno přítomností vápnitých jílovců *vsetínských vrstev* ve skalním podkladu.

Na katastru obce **Liptál** se dále nacházejí pozůstatky (zasypané vchody do štol, štoly, haldy) po staré těžbě tence vrstevnatých křemitých pískovců, které byly využívány již v minulosti k výrobě brousků. Tradiční podomácká výroba je připomínána od roku 1834, je však pravděpodobné, že její historie je daleko starší. V pískovcích *vsetínských vrstev* byly v minulosti otevřeny lomy povrchové, později pak i podzemní štoly. V současné době zůstala zachována jediná štola označována především speleology jako Sintrová. Svou délkou (téměř 45 m) patří k nejdelším štolám na Valašsku. Průměrná výška štoly je 4 m. V zadní části štoly je přítok vody po puklině. Voda je silně vápnitá díky rozpouštění okolních vápnitých nadložních jílovců. Vysrážený kalcit vytváří náteky, povlaky, drobné kaskády a keříčkovité útvary. Tyto sintry jsou zbarveny oxidy železa do rezavých a okrových odstínů. Můžeme je označit jako pseudokrasové jevy, jejichž vznik je podmíněn činností člověka.

1.4.8 Minerály vulkanických hornin

V drobném skalním výchozu při levém břehu Bečvy u Choryně se nacházejí vulkanické horniny těšinitové asociace. Tento výskyt byl znám již dříve, po povodni v roce 1997 však došlo k maximálnímu odkrytí a horniny byly nově petrograficky a geochemicky zkoumány (Krejčí a kol. 1999). Hornina je nepravidelně silně rozpukaná s četnými ohlasy a hrubě krystalickými minerály na puklinách. Žíly těchto minerálů mají nepravidelný průběh, tvoří síť vlásečnic nebo tvoří až několik centimetrů mocné soubory několika generací. Podle mineralogických analýz byl v žilách zjištěn baryt, různě barevné typy kalcitu, aragonit, slídy, chlorit a smektit.

Vulkanické horniny jsou tvořeny dvěma petrograficky odlišnými typy a dále horninami, které vznikly během kontaktní metamorfózy okolních sedimentů. Převládá tmavě zelený, silně hydrotermálně přeměněný porfyrický pikrit. Jedná se o ultrabazickou horninu s přeměněnými (serpentinizovanými) vyrostlicemi olivínu. Je proniknut velmi nepravidelně omezenými žilnými tělesy černých, jemnozrnných homogenních hornin, které představují horniny vzniklé smíšením vulkanického materiálu a sedimentů s převahou sedimentární složky prachovců či jemnozrnných pískovců. Vzhledem k chemickému složení vulkanitů těšinitové asociace a geochemické charakteristice sedimentů těšínsko-hradištského souvrství (Adamová 1986) lze uvažovat o kontaktní metamorfóze písčitého prachovce těšínsko-hradištského souvrství horninou pikritického složení. Vlivem kontaktní metamorfózy dochází k reakci mezi křemenem, kalcitem, jílovými minerály a alkáliemi (alkálie jsou zčásti magmatického původu, zčásti z alu-

Přírodní památka Vachalka

Rozloha 8,3 ha, k. ú. **Karolinka**. Jedná se o pralesovitý zbytek javorové bučiny na hřbetě mezi **Kobylskou** a **Ratkovem**. Vyskytuje se zde typická flóra a fauna karpatské jedlobučiny. Z ptáků hnízdí holub doupňák, strakapoud bělohřbetý, datel černý a lejsek malý, z velkých šelem se vyskytuje rys ostrovid a ojediněle se zatoulá medvěd hnědý.

Přírodní památka Smradlavá

Rozloha 9,28 ha, k. ú. **Karolinka**. Památka leží v údolí **Ratkov** u vrcholové části hřbetu do **Kobylské**. Prales představuje zbytek staré jedlobučiny, kde nejstarší stromy dosahují věku asi 170 let. Ze vzácnějších druhů fauny se vyskytují mlok skvrnitý, čáp černý, strakapoud bělohřbetý, datel černý, žluna šedá a lejsek malý. V okolí se pravidelně vyskytuje rys ostrovid a zatoulá se i medvěd hnědý.

Přírodní památka Skálí

Rozloha 19,87 ha, k. ú. **Karolinka**. Lokalita leží na severním okraji údolí **Kobylské**. Nacházejí se tam skalní výchozy s balvanitou sutí a několika drobnými jeskyněmi. V okolí roste smíšený porost s přirozenou skladbou dřevin, tvoří jej buk, jedle, smrk a klen ve věku cca 110 let. Ze vzácnějších ptáků se vyskytují jeřábek lesní, lejsek malý a kos horský, z velkých šelem rys ostrovid.

Přírodní rezervace Dubcová

Rozloha 5,82 ha, k. ú. **Kateřinice**. V rezervaci se nacházejí svahová prameniště s mokřadní květenou, ze vzácnějších druhů se vyskytují krušík bahenní, prstnatec májový, mečík střechovitý, tolíje bahenní a bařička bahenní.

Přírodní památka Lačnov

Rozloha 0,23 ha, k. ú. **Lačnov**. Památka je tvořena květnatou sušší loukou s bohatou populací šafránu bělokvětého a prvosenky jarní.

Přírodní památka Sucháčkovy paseky

Rozloha 0,7 ha, k. ú. **Lačnov**. Na lokalitě se nachází bohatá populace šafránu bělokvětého. Louka je z větší části vlhčí s výskytem krvavce totenu, na malé části je prameniště s blatouchem bahenním.

Přírodní památka Jasenice

Rozloha 1,71 ha, k. ú. **Jasenice** u **Lešné**. Jedná se o zatopený bývalý vápencový lom s paleontologickými nálezy. Ve vodě žije bohatá populace raka říčního a dalších vodních bezobratlých. Na jediném zdejším prameništi roste vzácný krušík bahenní.

Přírodní památka Čertovy skály

Rozloha 0,15 ha, k. ú. **Lidečko**. Skály představují svisle ukloněnou skalní stěnu dlouhou 250 m a vysokou až 25 m. Množství puklin člení stěnu do stupňovitě uspořádaných kvádrů, které jako celek vytvářejí výraznou skalní dominantu v okolní krajině.

Přírodní památka Kopce

Rozloha 0,75 ha, k. ú. **Lidečko**. Památka je tvořena skalním sesuvem s množstvím puklinových jeskyní. V jeskyních se nachází regionálně významné zimoviště netopýrů, zejména kriticky ohroženého vrápence malého.

Přírodní památka Pivovařiska

Rozloha 2,66 ha, k. ú. **Liptál**. Na lokalitě je chráněna mozaika společenstev mokřadní vegetace v údolní nivě meandrujícího potoka a pestrá květena na výslunném svahu. Z rostlin jsou při-

tomny zejména vstavačovité (prstnatec májový, vstavač mužský, vstavač bledý, hlavinka horská, okrotice dlouholistá), dále bařička bahenní, tolije bahenní a vzácný mech *Hypnum pratense*.

Přírodní památka Svantovítova skála

Rozloha 0,16 ha, k. ú. **Malá Bystřice**. Skála se nachází severovýchodně pod vrcholem Štípy. Jedná se o skalní stěnu, jejíž délka je asi 60 m a výška až 12 m. Na skále rostou četné druhy mechů a lišejníků.

Přírodní památka Brodská

Rozloha 3,91 ha, k. ú. **Nový Hrozenkov**. Památka představuje zbytek pralesovitěho porostu v **Hrubé Brodské**, jižně pod vrcholem **Beskydu**. Jedná se o starou bučinu s jedlí a klenem. Ze vzácnějších ptáků hnízdí lejsek malý, čáp černý, holub doupňák, datel černý, žluna šedá a straka-poud bělohřbetý. V okolí se pravidelně vyskytuje rys ostrovid a v některých letech medvěd hnědý.

Přírodní památka Pozděchov

Rozloha 0,28 ha, k. ú. **Pozděchov**. Květnatá louka s bohatým výskytem šafránu bělokvětoho.

Přírodní památka Rybník Neratov

Rozloha 1,78 ha, k. ú. **Prlov**. Rybník se nachází na dolním konci údolí Trubiska. Je význačným refugiem vodní fauny, zejména vážek a dalších bezobratlých. Hojně jsou obojživelníci (zejména čolek velký, čolek horský a čolek obecný, dále ropucha obecná a skokan hnědý), z plazů je častým zástupcem užovka obojková. Z ptáků se vyskytují potápka malá, polák chocholačka, ledňáček říční, čáp černý a ze savců se ojedinele zatoulá vydra říční.

Přírodní památka Prlov

Rozloha 3,48 ha, k. ú. **Prlov**. Památka je tvořena třemi navzájem izolovanými lokalitami, z toho dvě z nich představují květnaté louky a jedna habrový les. Na všech se nacházejí vzácné druhy rostlin, zejména vstavačovité – vemeníček zelený, prstnatec listenatý, vstavač bledý a vstavač mužský, z dalších druhů je význačný výskyt modřence chocholatého.

Národní přírodní rezervace Čertův mlýn – Kněhyně

Rozloha celkem 195 ha, z toho ve vsetínském okrese leží 52,14 ha v k. ú. **Prostřední Bečva**. Jedná se o přirozený horský smrkobukový a nepatrně i smrkový prales s typickou faunou a flórou, nacházejí se pseudokrasové jeskyně a skalní výchozy. Ze vzácnějších ptáků hnízdí datlík tříprstý, jeřábek lesní a kos horský, ze savců se pravidelně vyskytuje rys ostrovid a ojedinele medvěd hnědý.

Přírodní památka Zbrankova stráž

Rozloha 2,46 ha, k. ú. **Ratiboř**. Jedná se o výslunnou stráž a svahové prameniště se vzácnými rostlinnými společenstvy. Vyskytují se teplomilné druhy jako jetel válcovitý, kopretina chocholičnatá, mochna přímá a smldník jelení, z dalších pampeliška Skalinské, růže keltská a růže Jundzilova.

Přírodní památka Křížový

Rozloha 1,30 ha, k. ú. **Ratiboř**. Lokalita leží na východním svahu vrchu **Křížový**. Jedná se o skalní výchozy vzniklé sesuvem a přetvořené zvětráváním. Pod nimi se nachází úpatní halda a balvanitá suť. Na sutí roste starší klenová bučina s typickou faunou, hnízdí datel černý, žluna šedá a holub doupňák.

Národní přírodní památka Valašské muzeum v přírodě

Rozloha 66,06 ha, k. ú. **Rožnov p. R.** Území je ukázkou extenzivně obhospodařované krajiny – nachází se bukový a dubohabrový les, louky a pole s mezemi, pásy stromů a křovin, vodní

Na projektu se sponzorsky podílely

LUBOMÍR ŠUMBERA
KOMPAKT
VÝROBA REKLAMNÍCH PROSTŘEDKŮ
tel.: 571 620 260-1, <http://www.kompakt.cz>

Připojení k internetu zajistila firma

OKRES VSETÍN

ROŽNOVSKO – VALAŠSKOMEZIŘÍČSKO – VSETÍNSKO

Vyšlo v souboru Vlastivědy moravské

68. svazek topografické řady

Vydaly v roce 2002

Hvězdárna Valašské Meziříčí, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně
a Okresní úřad Vsetín

Odpovědný redaktor publikace prof. PhDr. Vladimír Nekuda, DrSc.

Návrh potahu, vstupních stran a grafické úpravy Lubomír Červinka

Podklad na potahu: Vsetínské vrchy, Huslenky u Sivků, foto Zdeněk Hartinger
Přední strana potahu: fojtství v rožnovském skanzenu, foto MARGARET, s. r. o., Zlín

Zadní strana potahu: náměstí ve Valašském Meziříčí, foto Zdeněk Hartinger
a vsetínský zámek, foto MARGARET, s. r. o., Zlín

Autoři fotografií v textu jsou uvedeni u jednotlivých snímků

Technický redaktor Jaroslav Krejzla

Na jazykové korektuře se podíleli Věra Novosadová a Mojmír Trávníček

Vytiskla tiskárna TG TISK, s. r. o., Lanškroun, 5. května 1010

Náklad 5 000 výtisků, 964 stran, vydání první

Hvězdárna Valašské Meziříčí ISBN 80-86298-09-4

Muzejní a vlastivědná společnost v Brně ISBN 80-7275-024-0